

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO

DOMAGOJ BAŠIĆ

**Rad knjižničara u osnovnoj školi za učenike s posebnim odgojno
obrazovnim potrebama**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO

DOMAGOJ BAŠIĆ

**Rad knjižničara u osnovnoj školi za učenike s posebnim odgojno
obrazovnim potrebama**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. UČENICI S POSEBNIM POTREBAMA.....	5
1.1. Definicija.....	5
1.2. Orijentacijska lista učenika s posebnim potrebama.....	9
1.2.1. Oštećenja vida.....	9
1.2.2. Oštećenja sluha.....	10
1.2.3. Oštećenja jezično-govorne glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju.....	10
1.2.4. Oštećenja organa i organskih sustava.....	10
1.2.5. Intelektualne teškoće.....	10
1.2.6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja.....	11
1.2.7. Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkome razvoju.....	11
2. OSNOVNA ŠKOLA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO OBRAZOVNIM POTREBAMA.....	12
2.1. Ustroj škole za učenike s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama „Milan Amruš“.....	12
2.2. Rad škole za učenike s posebnim odgojno –obrazovnim potrebama „Milan Amruš“.....	15
3. ŠKOLSKA KNJIŽNICA.....	17
3.1. Ustroj i rad školske knjižnice u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno obrazovnim potrebama.....	19
3.2. Školski knjižničar.....	20
3.3. Rad školskog knjižničara u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama.....	22
3.4. Specifičnosti rada školskog knjižničara u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama.....	23
3.4.1. Popis lektire.....	24
3.4.2. Radionica.....	25
3.4.3. Nastavni sat.....	31
4. SMJERNICE ZA KNJIŽNIČNE USLUGE ZA UČENIKE S POSEBNIM POTREBAMA.....	34
4.1. Građa lagana za čitanje.....	37
4.2. Knjižnične službe i usluge za gluhe i nagluhe.....	38
4.3. Knjižnične službe i usluge za slijepe i slabovidne.....	41
4.4. Knjižnične usluge za osobe s disleksijom.....	42
5. ZAKLJUČAK.....	60
6. PRILOZI.....	62
7. LITERATURA.....	63

UVOD

Osobe s posebnim potrebama su tijekom povijesti dugo bile segregirane i odbacivane od strane društva. Razvoj i modernizacija društva i društvene svijesti mijenjala je i odnos okoline prema ovoj populaciji, te se danas teži što boljoj i kvalitetnijoj uključenosti ovih osoba u sve sfere društva i njegova funkcioniranja. Danas potpuna uključenost osoba s posebnim potrebama u društvo podrazumijeva jednaku dostupnost i pristup svima aspektima života i društvene zajednice koju ima i redovna populacija, te na taj način ostvarivanje i ispunjenje svih prava, potreba i obveza ove populacije. Proces potpunog aktivnog i kvalitetnog uključivanja ovih osoba u današnje društvo podrazumijeva i ostvarivanje njihovog prava na adekvatno obrazovanje. U današnjem modernom društvu postoje različiti oblici odgoja i obrazovanja u koji se prema svojim sposobnostima i mogućnostima osobe s posebnim potrebama uključuju. Taj sustav varira od potpune integracije osoba, odnosno učenika s posebnim potrebama, u redovne sustave odgoja i obrazovanja, preko djelomične integracije, pa sve do uključivanja ovih učenika u ustanove koje ostvaruju posebne programe odgoja i obrazovanja. Dakle, dio učenika s posebnim potrebama svoje formalno obrazovanje prolazi u školama koje rade prema propisanim posebnim nastavnim planovima i programima. Kako bi ova populacija učenika mogla što kvalitetnije i uspješnije sudjelovati u procesu učenja, odgoja i obrazovanja, kao izvor znanja mora joj biti dostupna i školska knjižnica te svi sadržaji i usluge koje ona kao takva pruža i redovnoj populaciji.

1. UČENICI S POSEBNIM POTREBAMA

1.1. Definicija

„Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom navodi kako je osoba s invaliditetom svaka osoba koja je zbog tjelesnog i/ili mentalnog oštećenja, privremenog ili trajnog, prošlog, sadašnjeg ili budućeg, urođenog ili stečenog pod utjecajem bilo kojeg uzroka, izgubila ili odstupa od očekivane tjelesne ili fiziološke strukture te je ograničenih ili nedostatnih sposobnosti za obavljanje određene aktivnosti na način i u opsegu koji se smatra uobičajenim za ljude u određenoj sredini“.¹

Prema procjenama UN-a više od pola milijarde ljudi, ili 7 do 10 posto svjetske populacije pripada ovoj skupini osoba.²

Osobe s invaliditetom, odnosno osobe s posebnim potrebama su oduvijek dio društva, no tijekom povijesti odnos društva prema ovoj populaciji se značajno mijenjao i razvijao. Do pedesetih godina 20. stoljeća taj odnos bio je većinom obilježen osudom, predrasudama, odbacivanjem i segregacijom ovih osoba u svakom smislu.

„Od 50-ih godina 20. stoljeća počinje se mijenjati stav društva prema osobama s teškoćama u razvijenim državama svijeta. Koncept normalizacije, solidarnost, izjednačavanje mogućnosti, inkluzija i integracija - novi su principi prihvaćanja djece i osoba s teškoćama“.³

Prema OECD-u postoje četiri modela odnosa prema djeci i osobama s teškoćama, a to su medicinski model, model deficita, integracija i socijalni model.⁴

„U *medicinskom modelu* koji je prevladavao 70-ih godina 20. stoljeća, dijete i osoba s teškoćom tretira se kao problem. U središtu pozornosti bio je "nedostatak" (teškoća), a ne dijete ili osoba. Cilj rehabilitacije je da se dijete ili osoba promijeni, kako bi se mogli uklopiti u okolinu, zbog čega društvo poduzima mjere kojima se osnivaju specijalne službe i postupci i

¹Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom // Narodne novine 47(2005) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_47_911.html(27.12.2016.)

²Usp. Smjernice Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj / radna skupina pod predsjedavanjem Nancy Mary Panella, pod pokroviteljstvom Zagreb: Sekcije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, 2009, str. 50.

³Zrilić, S. Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Zagreb, str. 144.

⁴Usp. Zrilić, S. Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Zagreb, str. 145.

kojima se nastoje ublažiti ili otkloniti posljedice teškoće. Ako to nije moguće postići, tada se takva osoba izdvaja iz obitelji te isključuje iz lokalne zajednice i društva u ustanove na marginama zajednice. Socijalni kontakt koji osoba može ostvariti ograničen je samo na stručnjake koji se usmjeravaju na "ozdravljenje", dok su potrebe poput onih za ljubavlj, sigurnošću, pripadanjem, nezavisnošću, kao i mnoge druge, zanemarene i ne priznaju se. Između 70-ih i 80-ih godina kao prijelaz od medicinskog prema socijalnom modelu javlja se *model deficita* koji naglašava značenje utvrđivanja i zadovoljavanja "posebnih potreba" osoba s teškoćama. Međutim, i tu je proces dijagnosticiranja usmjeren utvrđivanju onog što osoba ne može, u čemu ima teškoće, a rehabilitacijom se nastoji smanjiti ili otkloniti ono što čini teškoću. U tom se razdoblju javlja pokret integracije koji je uglavnom usmjeren na uključivanje djece s manjim teškoćama u razvoj u redovni sustav odgoja i obrazovanja. Integracija se isključivo odnosi na dijeljenje zajedničkog prostora i nekih aktivnosti koje su vremenski ograničene i kontrolirane od djece bez teškoća u razvoju. No, na taj način ne dolazi do istinskog uključivanja i prihvaćanja. *Socijalni model* suvremeni je pristup, a u razvijenim zemljama svijeta on prevladava od 90-ih godina. Polazi od pretpostavke da su položaj osoba i djece s teškoćama i njihova diskriminacija društveno uvjetovani te se kao osnovni problem naglašava odnos društva prema njima. Naime, oštećenje koje objektivno postoji ne treba negirati, međutim to oštećenje ne umanjuje vrijednost osobe kao ljudskog bića. To znači da nije teškoća ono što ih isključuje iz društva, već su to predrasude, neznanje i strahovi koji prevladavaju u društvu. Stoga socijalni model naglašava prava pojedinca, a rješenje vidi u restrukturiranju sustava. U okviru socijalnog modela javlja se filozofija inkluzije koja naglašava da svatko pripada društvu i na svoj mu način pridonosi. Inkluzija ne znači da smo svi jednaki, niti da se svi slažemo, već stvara novi odnos prema svemu što je različito. To je pristup kojim se naglašava da je različitost u snazi, sposobnostima i potrebama prirodna i poželjna, pa u skladu s time socijalni model ne gleda na osobe s teškoćama kroz njihova ograničenja i teškoće, nego kroz njihove sposobnosti, interese, potrebe i prava".⁵

Iz svega navedenoga vidljivo je kako su osobe, pa tako i učenici s posebnim potrebama dugo bili institucionalizirani, marginalizirani iz društva kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj.

Toj činjenici u prilog ide i podatak da je ova populacija pravo na obrazovanje u redovnim školama ostvarila tek 1980.⁶

⁵Zrilić, S. Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Zagreb, str. 145.

⁶ Usp. Zrilić, S. Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Zagreb, str. 146.

Kako bi učenici s posebnim potrebama mogli punopravno sudjelovati u današnjem društvu, pa tako i sustavu odgoja i obrazovanja njihove mogućnosti moraju biti jednake mogućnostima redovne populacije. „Pod pojmom "izjednačavanje mogućnosti" razumijeva se proces kojim različiti sustavi društva i okoline, kao što su službe, djelatnosti, informiranje i dokumentacija, postaju dostupni svima, posebice osobama s invaliditetom. Načelo jednakih prava podrazumijeva da su potrebe svakog i svih pojedinaca jednako važne te da ove potrebe trebaju biti temeljem planiranja u ljudskim društvima, s tim da se sve raspoložive mogućnosti moraju upotrijebiti na način kojim će se svakom pojedincu osigurati jednaka mogućnost sudjelovanja. U skladu s tim, osobe s invaliditetom imaju pravo ostati u svojim lokalnim zajednicama i trebaju dobiti svu moguću potporu u okviru redovitih struktura školstva, zdravstva, zapošljavanja, službi socijalne skrbi.

Kada je, pak, riječ konkretno o edukaciji, kao posebno važno se može izdvojiti sljedeće:

- stajalište da osobama sa osobitim (posebnim) potrebama valja osigurati jednake mogućnosti za obrazovanje kao i svima ostalima na svim razinama, uključivo i za više i visoko obrazovanje;
- mišljenje da odgoj i obrazovanje ove skupine djece i mladeži treba biti i stvarno, a ne samo deklarativno, sastavni dio jedinstvenog sustava odgoja i obrazovanja u određenoj zemlji, a o čemu treba voditi računa prigodom izrade svih dokumenata na temelju kojih se organizira i provodi obrazovanje na pojedinoj njegovoj razini;
- zahtjev da prosvjetni organi koji skrbe o ostvarivanju zacrtane obrazovne politike poduzimaju i pravodobno djelotvorne mjere koje osiguravaju ostvarivanje načela da se edukacija populacije sa osobitim potrebama, osim u iznimnim slučajevima, tj. kada se radi o većim i višestrukim oštećenjima, provodi zajedno sa ostalom djecom i mladeži (edukacijska integracija);
- sugestiju da izdvajanje takve djece bude privremeno i kada se radi o težim objektivnim zaprekama koje pojedina zemlja ne može riješiti u kratkom vremenu, tj. da edukacija u tom slučaju treba biti provedena tako da omogućuje što lakši prijelaz u "redovite" uvjete;
- zaključak da države moraju postaviti kao cilj postupno integriranje specijalnih škola u redoviti sustav;

- preporuku da treba stvoriti uvjete za što veće sudjelovanje samih osoba sa oštećenjima i poremećajima u planiranju i ostvarivanju vlastite edukacije, odnosno uvjete za takvo sudjelovanje njihovih roditelja i ostalih članova obitelji (razumljivo je da se ta preporuka odnosi na onaj dio osoba s posebnim potrebama koje su u stanju participirati u planiranju svoje edukacije);
- obvezu prosvjetnih vlasti da osigura kvalitetno pripremanje i permanentno osposobljavanje i usavršavanje učitelja koji rade sa svom djecom te za rad s djecom sa osobitim potrebama, odnosno učitelja specijalista za rad s djecom koja imaju osobite potrebe za primjenu posebnih metoda i oblika rada koje se primjenjuju u odgoju, obrazovanju i rehabilitaciji populacije sa složenim oštećenjima i poremećajima (rehabilitativni programi)⁷.

Dakle, u današnjem društvu „sve osobe s invaliditetom imaju pravo na adekvatnu socijalnu zaštitu, socijalno osiguranje, rad, slobodan izbor zanimanja, pravedne uvjete rada i jednaku plaću za jednaki rad, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, starosti i pomanjkanja sredstava za život u prilikama koje su izvan njegove moći. Također imaju pravo na ravnopravno sudjelovanje u kulturnom, znanstvenom, obrazovnom, političkom i svakom drugom obliku društvenog života“⁸.

U spomenutu populaciju spadaju i djeca, odnosno učenici s teškoćama u razvoju. „Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju učenika s teškoćama u razvoju je svaki učenik čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njegovo puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu s ostalim učenicima“⁹.

Navedene teškoće proizlaze iz tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija, odnosno kombinacije više vrsta gore navedenih oštećenja i poremećaja.

⁷Rački, J. Osobe sa osobitim potrebama Tretman osobitih potreba u školi i drugim životnim sredinama // Fakultet za defektologiju, Zagreb, str. 91,92.

⁸Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom// Narodne novine 47(2005) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_47_911.html(27.12.2016.)

⁹Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24(2015) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html(27.12.2016.)

1.2. Orijehtacijska lista učenika s posebnim potrebama

Postoje različite vrste teškoća iz kojih proizlaze posebne potrebe učenika uključenih u odgojno – obrazovni proces. Vrste teškoća ponajbolje su definirane kroz orijentacijsku listu koju donosi Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju.

„Prema spomenutoj Orijehtacijskoj listi, skupine vrsta teškoća su:

1. Oštećenja vida
2. Oštećenja sluha
3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Oštećenja organa i organskih sustava
5. Intelektualne teškoće
6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja
7. Postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju“.¹⁰

1.2.1.Oštećenja vida

Pod pojmom oštećenja vida podrazumijevaju se stanje sljepoće i slabovidnosti. Sljepoćom se smatra kada je na boljem oku, uz najbolju moguću korekciju, u osobe oštrina vida 0,05 i manje ili ostatak centralnog vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju 0,25 uz suženje vidnog polja na 20 stupnjeva ili manje. Slabovidnošću se smatra oštrina vida na boljem oku s korekcijskim staklom od 0,4 (40%) i manje.

¹⁰Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24(2015) URL:http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html(27.12.2016.)

1.2.2. Oštećenja sluha

Oštećenja sluha su gluhoća i naglušost. Gluhoćom se smatra gubitak sluha veći od 93 decibela u govornim frekvencijama (500 – 4.000 Hz) i kada se ni uz pomoć slušnih pomagala ne može cjelovito percipirati glasovni govor. Nagluhošću se smatra oštećenje sluha od 26 do 93 decibela na uhu s boljim ostacima sluha i kada je glasovni govor djelomično ili gotovo potpuno razvijen.

1.2.3. Oštećenja jezično-govorne glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju

Poremećaji jezično-govorne glasovne komunikacije (glas, govor, jezik) su oni u kojih je zbog organskih i funkcionalnih oštećenja komunikacija govorom otežana ili izostaje. U ove poremećaje ubrajaju se poremećaji glasa, jezične teškoće, poremećaji govora, komunikacijske teškoće, specifične teškoće u učenju su smetnje u području čitanja, pisanja, računanja, specifični poremećaj razvoja motoričkih funkcija, mješovite teškoće u učenju, te ostale teškoće u učenju.

1.2.4. Oštećenja organa i organskih sustava

Oštećenjem organa i organskih sustava smatraju se prirođena ili stečena oštećenja, deformacije ili poremećaji funkcije pojedinoga organa ili organskih sustava koje dovodi do smanjenja ili gubitka sposobnosti u izvršavanju pojedinih aktivnosti. To mogu biti oštećenja mišićno-koštanoga sustava, središnjega živčanog sustava, perifernoga živčanog sustava, te oštećenja drugih sustava (dišni, srčanožilni, probavni, endokrini, koža i potkožna tkiva, mokraćni, spolni).

1.2.5. Intelektualne teškoće

Intelektualne teškoće su stanja u kojima je značajno otežano uključivanje u društveni život, a povezano je sa zaustavljenim ili nedovršenim razvojem intelektualnog funkcioniranja, što je utvrđeno na osnovi medicinske, psihologijske, edukacijsko-rehabilitacijske i socijalne ekspertize. U ovoj skupini teškoća razlikujemo lake, umjerene, teže i teške intelektualne teškoće.

1.2.6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja

Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja su stanja za koje je na temelju medicinske, psihologijske, pedagoške, edukacijsko-rehabilitacijske i socijalne ekspertize utvrđeno da su uvjetovani organskim čimbenikom ili progredirajućim psihopatološkim stanjem, a očituju se oštećenim intelektualnim, emocionalnim i socijalnim funkcioniranjem.

1.2.7. Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkome razvoju

Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkome razvoju uključuje teškoće iz dvije ili više skupina koje su predviđene u Orijentacijskoj listi vrsta teškoća.¹¹

¹¹Usp. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24 (2015)URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html(27.12.2016.)

2. OSNOVNA ŠKOLA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO OBRAZOVNIM POTREBAMA

2.1. Ustroj škole za učenike s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama „Milan Amruš“

Učenici sa svim navedenim skupinama teškoća uključuju se u sustav odgoja i obrazovanja na različite načine kroz sustav predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja. Sustav u koji se uključuju mora biti primjeren učenikovim sposobnostima i potrebama, te prilagođen specifičnostima njegovih posebnih potreba.

Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju „primjereni program odgoja i obrazovanja je nastavni plan i program i/ili kurikulum koji omogućava odgojno-obrazovno napredovanje učenika poštujući specifičnosti njegove utvrđene teškoće, specifičnosti njegova funkcioniranja i njegove odgojno-obrazovne potrebe“.¹²

Prema navedenom pravilniku „primjereni program odgoja i obrazovanja je nastavni plan i program i/ili kurikulum koji omogućava odgojno-obrazovno napredovanje učenika poštujući specifičnosti njegove utvrđene teškoće, specifičnosti njegova funkcioniranja i njegove odgojno-obrazovne potrebe.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja učenika su:

- redoviti program uz individualizirane postupke,
- redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke,
- posebni program uz individualizirane postupke,

¹²Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24 (2015) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (27.12.2016.)

- posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja ostvaruju se u:

- redovitome razrednom odjelu,
- dijelom u redovitome, a dijelom u posebnome razrednom odjelu,
- posebnome razrednom odjelu,
- odgojno-obrazovnoj skupini¹³.

„Na temelju toga učenici s teškoćama mogu biti uključeni u redoviti program uz individualizirane postupke, redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke, posebni program uz individualizirane postupke, te posebni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke“.¹⁴

Navedeni programi se mogu ostvarivati u redovnim školama čemu teži suvremeni sustav odgoja i obrazovanja, ali i u školama koje rade po posebnom programu. Takve škole provode posebne programe uz individualizirane postupke, te posebne programe za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke.

„Posebni program uz individualizirane postupke čini posebno strukturirani sadržaj nastavnih planova i programa/kurikuluma izrađen prema mogućnostima i sposobnostima učenika. On se određuje učenicima koji s obzirom na njihovo funkcioniranje uvjetovano vrstom teškoće i/ili postojanje više vrsta teškoća ne mogu svladavati redoviti program uz individualizirane postupke ili redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke. Posebni program uz individualizirane postupke može biti iz svih ili pojedinih predmeta“.¹⁵

¹³Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24 (2015) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (27.12.2016.)

¹⁴Isto

¹⁵Isto

„Posebni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke je program koji se provodi u odgojno-obrazovnoj skupini kao obvezno osnovno obrazovanje koji s obzirom na funkcionalne sposobnosti učenika ima za cilj osposobiti učenika za najjednostavnije aktivnosti svakodnevnoga života i rada, a provodi se od 6. do 21. godine života. Učenik završnoga razreda osnovnoškolskoga posebnog programa uz individualizirane postupke, ako nije u mogućnosti nastaviti srednjoškolsko obrazovanje po posebnom programu, uz individualizirane postupke može nastaviti osnovno školovanje u posebnome programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke, ali najdulje do 21. godine života odnosno do završetka nastavne godine u kojoj navršava 21 godinu“.¹⁶

Navedene programe provodi osnovna škola „Milan Amruš“ u Slavonskom Brodu. „Osnovna škola „Milan Amruš“ jedina je škola u Brodsko-posavskoj županiji za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju djece s teškoćama u razvoju. Učenici se u ovu školu upisuju temeljem zakona o odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju te nalaza i mišljenja školske komisije za utvrđivanje psihofizičkog stanja djece prije upisa u osnovnu školu i tijekom školovanja u predmetu određivanja primjerenog oblika odgoja i obrazovanja.

Školu pohađaju učenici s lakim intelektualnim teškoćama i kombiniranim smetnjama od prvog do osmog razreda, učenici s umjerenim i težim intelektualnim teškoćama upisani u odgojno obrazovne skupine, te učenici s autizmom upisani u odgojno- obrazovne skupine učenika s autizmom. Učenici se u razredne odjele uključuju sukladno svojim sposobnostima i kronološkoj dobi. Stoga su učenici s lakim intelektualnim teškoćama i kombiniranim smetnjama, razvrstani u razrede od I.-VIII.: I., II.a, II.b, III., IV., V., VI.a, VI.b, VII., VIII. Učenici s umjerenim i težim intelektualnim teškoćama uključeni su u odgojno – obrazovne skupine: **S₁**(11 - 14 godina), **S₂** (14 - 17 godina), **S₃** (17 - 21 godina), **S₄** (11 - 14 godina), **S₅**(17 - 21 godina), **S₆** (17-21 godina) i **S₇**(14 – 17 godina). Te su učenici s autizmom razvrstani u tri odgojno - obrazovne skupine (SA1, SA2 i SA3)“.¹⁷

Škola ove školske godine ima 106 upisanih učenika, te 50 djelatnika. Zbog prostornih uvjeta rad škole je ustrojen kroz dvije smjene, jutarnju i popodnevnu. U jutarnjoj smjeni organiziran

¹⁶Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24 (2015) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html(27.12.2016.)

¹⁷Školski kurikulum URL: http://os-mamrus-sb.skole.hr/dokumentacija_kole_-_plan_i_program_rada_skole (28.12.2016.)

je rad razredne nastave i odgojno- obrazovnih skupina. U popodnevnoj smjeni organiziran je rad predmetne nastave, ostalih odgojno-obrazovnih skupina i produženog stručnog postupka. Rad obje smjene prate rehabilitacijski programi koji se provode individualno s učenicima, te rad stručne službe, tehničkog i administrativnog osoblja. Detaljan prikaz ustroja škole nalazi se u Prilogu 1.

Slika 1. Osnovna škola „Milan Amruš“

2.2. Rad škole za učenike s posebnim odgojno –obrazovnim potrebama „Milan Amruš“

Rad u školi organiziran je kroz jezgrovni, diferencirani i posebni dio nastave. Jezgrovni dio nastave odvija se kroz redovnu razrednu i predmetnu nastavu, te rad odgojno obrazovnih skupina. Učenici koji su uključeni u razredne odjele od I. Do VIII. razreda savladavaju nastavne predmete prema propisanom posebnom planu i programu odgoja i obrazovanja (Hrvatski jezik, Glazbena kultura, Likovna kultura, Matematika, Priroda i društvo/ Priroda/Društvo, Tehnička kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura). Učenici koji su uključeni

u odgojno obrazovne skupine savladavaju programe koji su namijenjeni osposobljavanju za što samostalniji život (Komunikacija, Socijalizacija, Izobrazba u obavljanju poslova, itd.). Uz redovnu nastavu, jezgrovni dio ostvaruje se i kroz niz aktivnosti kao što su obilježavanje značajnih datuma (Dan jabuka, Božić, Uskrs, itd.), posjete raznim ustanovama i aktivnostima (posjet Gradskim bazenima).

Diferencirani dio rada škole odvija se kroz rehabilitacijske programe i izbornu nastavu. Od rehabilitacijskih programa u školi se provodi Logo terapija i Produženi pedagoško-defektološki postupak. Kao izborni predmet ponuđen je Vjeronauk.

Posebni dio nastave se ostvaruje kroz Produženi stručni postupak, izvannastavne aktivnosti, izvan učioničku nastavu, te različite druge projekte i aktivnosti u koje se škola uključuje. Produženi stručni postupak je omogućen učenicima razredne nastave u poslijepodnevnim satima. Učenicima su kroz rad ponuđene brojne izvannastavne aktivnosti (Stolni tenis, Čitači, Recitatori, Kreativna radionica, Pjevački zbor, Informatičari, itd.), te izvan učionička nastava koja prati plan i program rada škole (Škola u prirodi, posjet raznim ustanova, itd.).

Svaki dio nastave i rada škole prati rad stručne službe. Stručnu službu škole čine pedagog, psiholog, logoped, te školski knjižničar.¹⁸

¹⁸ Školski kurikulum URL: http://os-mamrus-sb.skole.hr/dokumentacija_kole (29.12.2016.)

3. ŠKOLSKA KNJIŽNICA

„Svojim ciljem i ukupnom organizacijom suvremena škola potvrđuje školsku knjižnicu kao njezin integralni i neodvojivi dio“.¹⁹

„Školska knjižnica je informacijsko, medijsko, komunikacijsko i kulturno središte škole. Sadržaj školske knjižnice čini organizirana zbirka knjižne i ne knjižne građe koja, uz mogućnost pristupa elektroničkim izvorima informacija i stručni rad knjižničnog osoblja, služi zadovoljavanju informacijskih, obrazovnih, stručnih i kulturnih potreba korisnika. Program školske knjižnica sastavni je dio školskog kurikulumu i uključen je u nastavni proces i učenje“.²⁰

„Djelatnost školske knjižnice ostvaruje se kao odgojno-obrazovna djelatnost, stručna knjižnična djelatnost, te kulturna i javna djelatnost.

Zadaci školske knjižnice su:

- promicanje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada
- stvaranje intelektualnih, materijalnih i drugih uvjeta za učenje
- poticanje čitanja
- provođenje programa knjižnično-informacijske pismenosti
- prikupljanje, obrada, omogućavanje korištenja i pristupa svim izvorima informacija i znanja na tradicionalnim i novim medijima
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog i stvaralačkog duha te kritičkog mišljenja

¹⁹Kovačević, D. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Korak dalje // Školska knjižnica, Zagreb str. 17

²⁰Standard za školske knjižnice, članak 2 URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (28.12.2016.)

- pomoć učenicima s posebnim potrebama: rad s učenicima s teškoćama u čitanju i pisanju, slijepima i slabovidnima, rad s darovitim učenicima te rad s učenicima pripadnicima nacionalnih manjina, u suradnji s pojedinim stručnim službama, ostalim stručnim suradnicima, učiteljima, nastavnicima i odgajateljima
- poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima zavičajne i nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti
- stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi - sudjelovanje u školskim projektima
- poticanje duhovnog ozračja škole“.²¹

„Misijsko, jasno i nedvojbeno djelovanje školske knjižnice, pomoću knjižnih i ne knjižnih izvora informacija i znanja, u svim oblicima života i rada škole, zrcale se u njezinoj definiciji i zadaćama.

Školska knjižnica :

- Prikuplja, obrađuje i stavlja u funkciju sve izvore znanja (od knjige do internet informacije) uz pomoć suvremene tehnologije te postaje informacijsko i nastavno središte škole,
- Središnjica je i svih školskih odgojno-obrazovnih, javnih kulturnih zbivanja i svekolikih stvaralačkih mogućnosti, uvijek otvorena prema širem okruženju,
- Mjesto je partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara,
- Prostor je učenikova dolaska organizirano i po slobodnom izboru, skupno i pojedinačno, poticaj razvoja učenikove samostalnosti, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi, osnovnih preduvjeta za stvaralačko djelovanje i ostvarenje individualnog maksimuma,
- Otvorena je za promjene“.²²

²¹Standard za školske knjižnice, članak 2 URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (28.12.2016.)

²²Kovačević, D. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Korak dalje // Školska knjižnica, Zagreb str.18

3.1. Ustroj i rad školske knjižnice u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno obrazovnim potrebama

Osnovna škola „Milan Amruš“ je kroz humanitarnu akciju trgovine OBI, 2012. godine otvorila novouređenu i opremljenu školsku knjižnicu. Knjižnica je organizirana u prostoru od 27m². Knjižnični fond obuhvaća 1700 svezaka, te 42 didaktička pomagala namijenjena posudbi učenika, djelatnika i roditelja.

Na temelju toga, u sklopu stručne službe u školi je zaposlen knjižničar na pola radnog vremena, što podrazumijeva zaduženje na 20 sati rada tjedno.

Slika 2. Otvorenje školske knjižnice u OŠ „Milan Amruš“

3.2. Školski knjižničar

„U školskoj knjižnici stručne poslove obavlja stručni suradnik - knjižničar, prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i Zakonu o knjižnicama. Stručni suradnik knjižničar planira i programira rad, priprema se i obavlja poslove u neposrednom odgojno-obrazovnom radu, stručno-knjižnične i informacijsko-referalne poslove te poslove vezane uz kulturnu i javnu djelatnost škole, stručno se usavršava, surađuje s matičnim službama, knjižnicama, knjižarima i nakladnicima te obavlja druge poslove vezane uz rad školske knjižnice. On ostvaruje svoj program rada u suradnji s učiteljima, nastavnicima, odgajateljima, ostalim stručnim suradnicima, ravnateljem, roditeljima, ustanovama u kulturi, te ustanovama koje se bave obrazovanjem i odgojem djece i mladeži“.²³

²³Standard za školske knjižnice, članak 20 URL:http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (28.12.2016.)

„Dakle, školski knjižničar je stručni suradnik u nastavi. On je od učitelja-knjižničara postao profesionalac, informacijski stručnjak i stručnjak za knjižnične medije. Odgovoran je za oblikovanje i organizaciju zbirke, njezinu dostupnosti i za rukovanje njome“.²⁴

„Svoje poslanje školski knjižničar ostvaruje:

- Koristeći se multimedijским mogućnostima školske knjižnice, kao komunikacijskog središta škole, a uz pomoć suvremene tehnologije i u suradnji sa svim nastavnicima, učenicima i stručnim suradnicima, osuvremenjuje odgojno obrazovni proces, stavljajući u funkciju sve izvore znanja, od knjige do Internet informacije.
- Za svako nastavno područje ostvaruje najmanje dva sata godišnje u školskoj knjižnici, kako bi učenici upoznali izvore znanja koje ona nudi iz tog područja, prostor i mogućnosti školske knjižnice u promicanju stvaralačkog iskustva u kreiranju i uporabi informacija u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima i njihovom slobodnom vremenu,
- Pridonosi osposobljavanju učenika za samostalno učenje i poučava ih o korištenju udžbeničke i dopunske literature, rječnika, leksikona, enciklopedija, elektronskih medija,
- Pomaže pri izboru knjiga i drugih izvora za učenje i razonodu, u pripremi i obradi zadane teme ili referata u nastavi i natjecanjima u znanju,
- U školskoj knjižnici primjenjuje individualiziran pristup učenicima kroz model edukacije koji se izvodi u paru, maloj skupini ili individualno
- Pridonosi rasterećivanju učenika od prevelikih školskih obveza timskim radom s nastavnicima i stručnim suradnicima na povezivanju predmetnih područja, korelaciji i integraciji sličnih ili jednakih nastavnih sadržaja u interdisciplinarnim i intermedijalnim programima,
- U području osmišljenog slobodnog vremena učenika u školi omogućava razvoj učenikovih izražajnih sposobnosti, organizirajući čitateljski klub, skupinu mladih knjižničara, stvaralačke radionice, itd.

²⁴Kovačević, D. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Korak dalje // Školska knjižnica, Zagreb str.18

- Podržava kvalitetnu komunikaciju škole s roditeljima u dijelu koji se odnosi na promoviranje stručne pedagoško-psihološko-didaktičke literature za roditelje na skupnim roditeljskim sastancima i pojedinačnim posjetima školskoj knjižnici“.²⁵

3.3. Rad školskog knjižničara u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama

Rad školskog knjižničara u školi se odvija kroz odgojno-obrazovne djelatnosti, suradnju sa svim osobama vezanim uz proces odgoja i obrazovanja u školi, stručnu bibliotečnu i informacijsku djelatnost, kulturnu i javnu djelatnost, stručno usavršavanje, te ostale poslove. Kroz odgojno-obrazovne djelatnosti školski knjižničar planira i programira rad s učenicima, priprema predavanja tematske i stvaralačke radionice. U neposrednom radu s učenicima i suradnji s djelatnicima škole on upućuje učenike u rad školske knjižnice prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu, pomaže učenicima pri izboru knjige i usmjerava u čitanje književnog djela, pomaže učenicima i ostalim djelatnicima u pronalaženju literature kako u školskoj tako i u drugim knjižnicama, razvija naviku dolaženja u knjižnicu i čitalačkih sposobnosti učenika (kroz pričanje priča, održavanje radionica, usmjereni rad u čitaonici), organizira tematske i stvaralačke radionice izvješćuje nastavnike i učenike o novoj literaturi. Neporedan rad s učenicima školski knjižničar ostvaruje i kroz program izvannastavne aktivnosti Čitači za koju je zadužen. Cilj ove izvannastavne aktivnosti je razvijanje kreativnog usmenog i pismenog izražavanja, vježbanje čitanja, rad na pisanom izražavanju, usvajanje pojmova prepričavanje i sažimanje, usvajanje estetskih vrijednosti pisanog djela, likovno izražavanje pročitano, poticanje čitanja, poticanje kreativnog izražavanja, razvoj suradnje u obliku timskog rada.

Prikaz plana rada izvannastavne aktivnosti prikazan je u PRILOGU 2.

Radi na odgoju i obrazovanju aktivnih korisnika knjižnice kroz upućivanje korisnika u bibliotečno poslovanje i izradu programa lektire za sve razrede. Kroz svoj rad školski knjižničar osim s učenicima surađuje i s učiteljima, ravnateljem, stručnom službom škole,

²⁵Kovačević, D. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Korak dalje // Školska knjižnica, Zagreb str.19,20

roditeljima, računovodstvom, tajništvom, nakladnicima, knjižarama, Udrugama, te drugim ustanovama kao što su Gradska knjižnica, Matična služba, druge škole, itd.

Školski knjižničar u sklopu svoje stručne bibliotečne i informacijske djelatnosti organizira i vodi rad školske knjižnice, vodi bibliotečno poslovanje i nabavne politike, evidentira korištenje knjižničkog fonda, planira i programira rad, kurikularno planiranje, te izvješća o radu, radi inventarizaciju, signiranje, klasifikaciju, katalogizaciju, brine o promociji i pretplati na časopise, obavlja informacijske djelatnosti kao što su pretraživanje dostupnih baza podataka i kataloga, pretraživanje izvora u svrhu pomoći učiteljima pri realizaciji nastave, uvodi nove knjige u računalni program METEL – WIN, sređuje baze podataka, ispravlja netočne podatke i usklađuje sa stanjem fonda.

U sklopu kulturnih i javnih djelatnosti priprema izložbe i sudjeluje na priredbama u školi te sudjeluje na izložbama i kulturnim manifestacijama izvan škole (književni susreti, tribine, izrada plakata i panoa tematskog karaktera, humanitarne izložbe i akcije).

Uz svoja zaduženja školski knjižničar je obavezan individualno se usavršavati kroz praćenje periodike i publikacija, dječje literature i literature za mladež, kolektivno se usavršavati u sklopu i izvan same ustanove.²⁶

Detaljan plan rada knjižničara u OŠ „Milan Amruš“ prikazan je u PRILOGU 3.

3.4. Specifičnosti rada školskog knjižničara u OŠ „Milan Amruš“, školi za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama

Rad školskog knjižničara u ovoj školi podrazumijeva sve elemente i zaduženja koje obavlja školski knjižničar u redovnoj školi, no treba naglasiti i to da se u ovom slučaju ipak radi o specifičnoj sredini. Rad u ovoj školi u značajnoj je mjeri uvjetovan, određen i usko vezan uz populaciju učenika koji pohađaju ovu školu. Budući se radi o školi za učenike s posebnim potrebama, ta činjenica utječe na sve zadaće koje školski knjižničar obavlja. To podrazumijeva niz prilagodbi sadržaja, aktivnosti i materijala od strane samog knjižničara kako bi se ostvarili i postigli zadani odgojno-obrazovni ciljevi. Prilagodba svega navedenoga mora biti individualna i prilagođena sposobnostima i mogućnostima svakog pojedinog

²⁶Školski kurikulum URL: http://os-mamrus-sb.skole.hr/domentacija_kole(29.12.2016.)

učenika. Knjižničar nužnu prilagodbu i individualizaciju primjenjuje u dogovoru i kroz suradnju sa stručnim timom škole, psihologom, pedagogom i logopedom, te kroz savjetovanje sa stručnim osobljem, edukacijskim rehabilitatorima koji su svakodnevno u neposrednom radu s učenicima.

Kako bih naglasio specifičnosti rada školskog knjižničara u školi za učenike s posebnim potrebama, navest ću neke prilagodbe kroz primjere popisa lektire, radionica, te nastavnih sati za koje je zadužen školski knjižničar.

3.4.1. Popis lektire

Popis lektire za redovnu osnovnu školu uključuje više od stotinjak različitih književnih naslova. Cijeli popis lektire prikazan je u PRILOGU 4. On nije prilagođen učenicima s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama. Ova populacija obično savladava sadržajno jednostavnije tekstove, što bi podrazumijevalo kraća i jednostavnija književna djela. To bi obuhvaćalo popis lektire koji je predviđen za prvi i drugi razred redovne osnovne škole.

I. RAZRED

Balog, Zvonimir. Male priče o velikim slovima
Baronian, Jean-Baptiste. Figaro, mačak koji je hrkao
Bauer, Ljudevit. Tri medvjeda i gitara
Vitez, Grigor. A zašto ne bi
Borovac, Ivanka. Životinjska abeceda
Đokić-Pongrašić, Ana. Nemaš pojma, Grizlijane
Femenić, Stanislav. Idi pa vidi
Grimm, Jacob ; Grimm, Wilhelm. Bajke (izbor)

Horvat-Vukelja, Željka. Hrabrica ili Zdenko Slovojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati

Janikovszkv, Ewa. Baš se veselim ili Znaš li i ti ili Da sam odrastao ili Kako da odgovorim

Junaković, Svjetlan. Dome, slatki dome

Sigsgaard, Jens. Pale sam na svijetu

Škrinjarić, Sunčana. Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka

Zubović, Sonja. Kako se gleda abeceda

II. RAZRED

Andersen, Hans Christian. Bajke (izbor)

Bednjanec, Ivica. Durica: male ljubavi

Collodi, Carlo. Pinokio

Čapek, Kareli. Poštarska bajka

Hercigonja, Želimir. Poštar zeko Brzonogi ili Prašnjavko ili Kjel crna labud ptica ili Vodenjak i stara kruška

Horvatić, Dubravko. Stanari u slonu

Iveljić, Nada. Nebeske barke ili Pronađeno blago ili Božićna bajka

Kovačević, Hrvoje. General Kiro miš

Milne, Alan Aleksander. Medo Winnie zvani Pooh

Mravunac, Larisa. Dječak u zvjezdanim čizmama

Vrlo često je i ova navedena književna djela potrebno prilagoditi na niz načina – prilagodba tiska, skraćivanje i pojednostavljivanje teksta, čitanje teksta od strane knjižničara/učitelja, potrebno ih je popratiti nizom slikovnih aplikacija i konkretnih predmeta, kako bi ih djeca mogla razumjeti i savladati sadržaj.

3.4.2. Radionica

Kroz svoja zaduženja školski knjižničar odrađuje i niz radionica za učenike i djelatnike škole. Radionice za učenike, kao i sve aktivnosti, također moraju biti individualizirane i prilagođene svakom pojedinačnom učeniku, njegovim sposobnostima i mogućnostima. Kako bi takve radionice bile što uspješnije, vrlo često ih školski knjižničar kreira i odrađuje u suradnji sa stručnim timom i osobljem škole. Ovdje navodim primjer radionice koju je školski knjižničar

odradio u suradnji s psihologom škole. Radionica je namijenjena učenicima petog i sedmog razreda, te je prilagođena njihovim specifičnim potrebama.

Priprema za radionicu "PRIJATELJSTVO"

Opći podaci o radionici

Razred: 5. i 7.

Školska godina: 2017./2018.

Datum:

Mjesto održavanja: Osnovna škola "Milan Amruš" Slavonski Brod

Vrijeme trajanja: 1 školski sat u 5. i 1 školski sat u 7. razredu

Naziv radionice: Prijateljstvo

Metodički dio

Cilj radionice prikazan ishodom učenja

Učenici će moći:

- prepoznati i objasniti različita prijateljska ponašanja

- doživjeti prijateljska iskustva

Tijek radionice

Struktura radionice

Tablica 1. Priprema za radionicu

Etape	Očekivani ishodi – učenici će moći	Aktivnost voditelja	Aktivnost učenika	Metode i oblici rada	Sredstva i pomagala	Vrijeme
Uvodni dio Aktivnost	Navesti svoje definicije	Voditeljice postavljaju pitanje što	Učenici navode svoje	razgovor	-	5'

''Što je prijateljstvo''	prijateljstva	je za učenike prijateljstvo.	definicije prijateljstva.			
Glavni dio Aktivnost ''Dva prijatelja''	navesti dobre i loše primjere prijateljstva	Voditelji čitaju priču uz rekvizite. Potiču učenike da prepričaju priču. Potiču učenike da razlikuju dobra i loša ponašanja u prijateljstvu.	Učenici slušaju priču. Zatim ih voditeljice potiču da ju prepričaju.	dramski prikaz, rad na tekstu, promatranje, razgovor, objašnjavanje, frontalni i grupni oblik rada	Prilog 1. Priča ''Dva prijatelja''; rekviziti	20'
Aktivnost ''Izrada poklona prijateljima''	učiniti jedan dobar primjer prijateljskog ponašanja	Voditeljice raspoređuju među učenicima tko će za koga izraditi poklon. Voditeljice govore o važnosti poklanjanja prijatelja, te daju uputu učenicima kako napraviti poklon.	Učenici izvlače iz šešira kome će izraditi poklon. Slušaju upute voditeljica i izrađuju poklon za izvučenog prijatelja. Na kraju im ih poklanjaju.	crtanje, frontalni i individualni oblik rada	šešir, A4 bijeli papiri i u boji; bojice, flomasteri, bomboni, laptop i prigodna glazba	15'

		Dijele materijale učenicima i pomažu pri izradi. Na kraju si učenici međusobno dijele poklone.				
Završni dio Aktivnost ’’Nađi skriveno blago’’		Jedan voditelj skriva poklone, dok druga učenicima pokazuje primjere dobrog prijateljstva na laptopu. Voditeljice daju učenicima uputu za traženje skrivenih poklona.	Učenici gledaju primjere dobrih prijateljstava na laptopu. Zatim slušaju uputu gdje im voditeljice objašnjavaju da moraju naći kovertu sa svojim imenom koja je skrivena negdje u prostoriji.	Pp prezentacija, traženje, frontalni i individualni oblik rada	laptop, fotografije prijateljstva, prigodna glazba	7’

Aktivnost ''Zaključak i evaluacija''	Učenici će moći vidjeti i doživjeti jedan dobar primjer prijateljskog ponašanja vrednovati radionicu	Voditelji daju kratki zaključak o dobrom prijateljstvu. Voditeljice traže povratnu informaciju od učenika o radionici. Svaki učenik ispunjava evaluacijski listić.	Učenici ispunjavaju evaluacijski listić.	razgovor; frontalni i individualni oblik rada	post-it papirići	3'
--	--	---	---	--	---------------------	----

U tablici 1 je prikazana priprema za radionicu za školski sat

Opis aktivnosti

Uvodni dio

Što je prijateljstvo? Voditelji započinju tako da kažu učenicima da ćemo danas pričati o prijateljstvu. Postaviti im pitanje 'Što je za vas prijateljstvo?'

Glavni dio

Priča "Dva prijatelja" Voditelji pričaju priču o dva prijatelja uz pomoć rekvizita. Nakon što ispričaju priču, voditelji će zamoliti djecu da objasne što se dogodilo u priči, vodeći razgovor u smjeru kritiziranja lošeg ponašanja dječaka koji nije pomogao svom prijatelju; govore što se sve smatra prijateljstvom i kako se treba ponašati prema prijateljima; dati dobre primjere prijateljstva (npr. prijatelji si daju pomoć i poklanjaju stvari, ne svađaju se, nema međusobne tuče) kako bi djeca razumjela što je prijateljstvo i kakvi trebaju biti odnosi između prijatelja.

Izrada poklona prijateljima Učenici jedan po jedan odlaze do stola gdje se nalazi šešir, te iz njega izvlače papirić s imenom nekog od prijatelja iz razreda. Svakom se učeniku pojedinačno kaže da zapamte kojeg prijatelja su izvukli.

Voditelji će pozvati djecu da naprave crteže koje bi htjeli pokloniti izvučenom prijatelju. Najprije će govoriti djeci o važnosti izrade crteža za prijatelje i objasniti će im da je to dobar primjer prijateljstva. Nakon toga će im pokazati kako da rade.

Djeca izrađuju crteže (glazba u pozadini). Svaki crtež zajedno s bombončićem staviti će u kovertu koju ćemo nasloviti imenom izvučenog prijatelja.

Voditeljice pakuje sve poklone.

Završni dio

Nađi skriveno blago Voditelji će sakriti poklone po učionici dok se djeci prikazuju fotografije koje prikazuju različite primjere prijateljskog ponašanja (projicirane na laptopu).

Voditelji će pozvati djecu da potraže poklon na kojem stoji njihovo ime (glazba u pozadini), a koji je skriven negdje u prostoriji.

Voditelji će prokomentirati kako se naši prijatelji razvesele kada im nešto poklonimo.

Evaluacija Voditelji kratko zaključuju kako je važno biti dobar prijatelj. Traže od učenika da na post-it papirićima nacrtaju smješka ili tuška (demonstrirati), ovisno o tome kako su se osjećali na radionici.

PRILOZI

Prilog 1. Priča "Dva prijatelja"

Jednom davno, dva dječaka koji su bili prijatelji šetala su šumom.

Odjednom se pred njima pojavio veliki medvjed.

Medvjed je glasno rikao i bio je strašan!

Dječaci su se jako uplašili.

Jedan je dječak odmah pobjegao. Nije se osvrtao za sobom ni brinuo ni o čemu drugome.

Popeo se na drvo i sakrio se u krošnju kako ga medvjed ne bi vidio.

Drugi je dječak od straha ostao nepomičan.

Vidio je da ne može pobjeći golemoj zvijeri i da je njegov prijatelj izvan opasnosti. Ostao je ležati na zemlji i praviti se mrtav.

Medvjed je bio iznenađen. Prišao mu je i njuškao ga. Gurkao ga je njuškom po cijelom licu, ušima, vratu, grudima i nogama da provjeri je li dječak živ.

Dječak je zadržavao dah kako bi medvjed mislio da je mrtav. Nije se usudio ni pomaknuti. Medvjed je ponovo onjušio dječakovo lice, polizao ga po obrazima, njuškao ga po ušima, tiho i zadovoljno gundajući.

Nakon dugog njuškanja, medvjed je otišao jer je mislio da je dječak mrtav.

Kada je medvjed otišao, drugi dječak se spustio niz drvo.

Sa smijehom je upitao dječaka koji je u strahu ostao ležati na zemlji: „Što ti je medvjed šapnuo?“.

- „Rekao mi je da oni koji ostavljaju svoje prijatelje na cjedilu nisu pravi prijatelji.“

LITERATURA

World Association of Early Childhood Educators (AMEI-WAECE) (2009). Projekt "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" Materijal za nastavnike: aktivnosti s djecom. UNICEF BiH.

3.4.3. Nastavni sat

Kao i u slučaju popisa lektire za osnovnu školu, nastavni sati predviđeni za održavanje od strane školskog knjižničara u pojedinom razrednom odjelu se razlikuju u odnosu na redovne škole. Provode se nastavni sadržaji nižih razreda osnovne škole, dok se sadržaji predviđeni za obradu od strane školskog knjižničara u višim razredima osnovne škole značajno prilagođavaju ili ne provode. Plan i program rada, odnosno sadržaji koji će se obrađivati se planiraju i provode uzimajući u obzir strukturu pojedinog razrednog odjela, te naravno sposobnosti i mogućnosti svakog pojedinog učenika unutar tog razrednog odjela.

Tablica 2. Primjeri nastavnih sadržaja

Predviđeni nastavni sadržaj	Moguće prilagodbe nastavnog sadržaja za učenike s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama
1. razred Nastavno područje: Medijska kultura Tema: 3. Knjižnica Ključni pojmovi: školska knjižnica, mjesna	- Upotreba slikovnih prikaza, aplikacija, ilustracija, konkretna (predmeta) - Stavljanje učenika u neposrednu

<p>knjižnica, knjižničar.</p> <p>Obrazovna postignuća: upoznati školsku i mjesnu knjižnicu; naučiti posuđivati, čuvati i vraćati knjige; razlikovati knjižnicu od knjižare.</p>	<p>situaciju</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prilagodba tiska - Semantičko pojednostavljivanje sadržaja - Verbalno/fizičko vođenje ili usmjeravanje
<p>2. razred</p> <p>Nastavno područje: Medijska kultura</p> <p>Tema: 4. Dječji časopisi</p> <p>Ključni pojmovi: dječji časopisi, strip.</p> <p>Obrazovna postignuća: upoznavati neke dječje časopise i stripove u njima, čitati ih, razlikovati ih od ostalog tiska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upotreba slikovnih prikaza, aplikacija, ilustracija, konkretna (predmeta) - Prilagodba tiska (uvećani tisak, čitanje tekstova pisanih velikim tiskanim slovima, povećanje proreda) - Korištenje označivača pri čitanju - Slušanje čitanog teksta(od strane knjižničara) - Semantičko pojednostavljivanje sadržaja - Verbalno/fizičko vođenje ili usmjeravanje
<p>3. razred</p> <p>Nastavno područje: Medijska kultura</p> <p>Tema: 3. Knjižnica – korištenje enciklopedije</p> <p>Ključni pojmovi: dječja enciklopedija, sadržaj/kazalo, abecedni red.</p> <p>Obrazovna postignuća: pronaći traženu obavijest u dječjoj enciklopediji služeći se kazalom i abecednim redom. -</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upotreba slikovnih prikaza, aplikacija, ilustracija, konkretna (predmeta) - Prilagodba tiska (uvećani tisak, čitanje tekstova pisanih velikim tiskanim slovima, povećanje proreda) - Korištenje označivača pri čitanju - Slušanje čitanog teksta(od strane knjižničara) - Semantičko pojednostavljivanje sadržaja (usvojiti osnovne pojmove – enciklopedija, nabrojati

	<p>neke vrste enciklopedija)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbalno/fizičko vođenje ili usmjeravanje - Ukoliko učenik ne može sam pronaći traženu obavijest, obrazovno postignuće može biti čitanje obavijesti koju će mu pronaći knjižničar
<p>4. razred</p> <p>Nastavno područje: Medijska kultura</p> <p>Tema 4. Knjižnica – služenje rječnikom i školskim pravopisom</p> <p>Ključni pojmovi: rječnik, pravopis.</p> <p>Obrazovna postignuća: pronaći traženu obavijest u školskome rječniku ili pravopisu služeći se kazalom i abecednim redom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upotreba slikovnih prikaza, aplikacija, ilustracija, konkretna (predmeta) - Prilagodba tiska (uvećani tisak, čitanje tekstova pisanih velikim tiskanim slovima, povećanje proreda) - Korištenje označivača pri čitanju - Slušanje čitanog teksta(od strane knjižničara) - Semantičko pojednostavljivanje sadržaja (usvojiti osnovne pojmove –rječnik, pravopis - razlikovati ih) - Verbalno/fizičko vođenje ili usmjeravanje - Ukoliko učenik ne može sam pronaći traženu obavijest, obrazovno postignuće može biti čitanje obavijesti koju će mu pronaći knjižničar

U Tablici 2. su prikazani primjeri nastavnih sadržaja koje školski knjižničar može provoditi u osnovnoj školi za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, te neke od mogućih prilagodbi koje se mogu primijeniti pri obradi istih, ovisno o samim učenicima.

Provedba i način na koji se provode nastavni sadržaji uvjetovan je u prvom redu učenicima i njihovim sposobnostima i mogućnostima, kako bi što uspješnije i samostalnije savladali odgojno- obrazovne izazove koji se pred njih postavljaju.

4. SMJERNICE ZA KNJIŽNIČNE USLUGE ZA UČENIKE S POSEBNIM POTREBAMA

Iz svega do sada navedenog evidentno je da učenici s posebnim potrebama imaju pravo na adekvatno i primjerno obrazovanje iz čega proizlazi nužna potreba za isto tako adekvatnim knjižničnim uslugama za ovu populaciju.

„Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama namijenjene su svim osobama koje iz bilo kojeg razloga ne mogu koristiti uobičajene knjižnične usluge“.²⁷

„U Hrvatskoj nema sustavnog rješenja problema knjižničnih usluga za osobe s posebnim potrebama.

²⁷Library Services to People with Special Needs Section URL: <http://www.ifla.org/en/lsn> (30.12.2016.)

Važnost unapređivanja knjižničnih usluga za osobe s posebnim potrebama prva je uočila svjetska organizacija Ujedinjenih naroda, pa je preko UNESCO-a, svoje specijalizirane organizacije za znanost, obrazovanje i kulturu donijela Manifest za školske knjižnice i Manifest za narodne knjižnice . Važan je dokument i Povelja za čitatelja koju su 1992.godine zajednički usvojili Međunarodna udruga izdavača i međunarodni odbor za knjigu, a koja naglašava da je čitanje neophodno za naše kulturno i znanstveno nasljeđe, te za promicanje međunarodnog razumijevanja i izgradnju demokracije u vlastitoj sredini“.²⁸

Prava osoba s posebnim potrebama zaštićena su nizom međunarodnih akata koji su dio zakonske regulative Republike Hrvatske i moraju se provoditi u svim društvenim segmentima. U polju bibliotekarstva je rad s osobama s posebnim potrebama uređen Smjernicama koje je donio Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova – IFLA, a u Republici Hrvatskoj se pružanjem knjižničnih usluga za osobe s posebnim potrebama bavi posebna Komisija za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama pri Hrvatskom knjižničarskom društvu.

Ključ za rad s osobama s posebnim potrebama leži u uočavanju činjenice da su ove osobe, bez obzira na neke nedostatke, iste kao i bilo tko drugi. One imaju stvari koje vole i ne vole, stvari kojima se nadaju, koje žele. One žele raditi na ostvarenju visoke životne kvalitete, imaju sposobnost i želju za novim spoznajama i informacijama. Ove osobe kao i bilo tko drugi žele voditi smislen život, te traže stvari koje će aktivnima održati njihov um i duh, a čitanje se nalazi visoko na toj listi budući kroz svijet knjige i multimedijalne građe mogu ostvariti svoje snove, planove i postati puno širi dio zajednice.

Stoga cilj knjižničnih zbirki u usluga za osobe s posebnim potrebama treba biti pružanje građe u odgovarajućem obliku. Ostvarivanje tog cilja zahtijeva poznavanje ove populacije te svega što je povezano s teškoćama, odnosno posebnim potrebama koje osoba ima.²⁹

Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova – IFLA redovito objavljuje smjernice, manifeste i standarde kojima je cilj olakšati i pomoći knjižničarima i informacijskim stručnjacima u svakodnevnom radu i razvoju knjižničnih službi i usluga. Hrvatsko

²⁸Čelić-Tica, Veronika; Dunja-Marija Gabriel. Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama kao dio Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine // Vjesnik bibliotekara hrvatske. 1 (2006), str. 39-40.

²⁹Usp. Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj / radna skupina pod predsjedavanjem Nancy Mary Panella, pod pokroviteljstvom Zagreb: Sekcije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, 2009, str. 50, 51.

knjižničarsko društvo prevodi IFLA-ine publikacije kako bi one bile dostupne hrvatskoj knjižničarskoj zajednici i doprinijele razvoju bibliotekarstva u Hrvatskoj.

Jedinstvene smjernice za knjižnične usluge za osobe, pa tako i učenike s posebnim potrebama ne postoje, nego su razdijeljene u nekoliko samostalnih Smjernica, pa tako imamo:

- Smjernice za građu laganu za čitanje
- Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe
- Knjižnice za slijepu u informacijsko doba: smjernice za razvoj službi i usluga
- Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom
- Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj
- Smjernice za knjižnične usluge za osobe s demencijom
- Smjernice za knjižnične usluge za zatvorenike.

Iz navedenih smjernica mogu se izdvojiti neke opće smjernice koje se odnose na elemente koje trebaju sadržavati zbirke namijenjene populaciji osoba s posebnim potrebama:³⁰

- „Za osobe oštećena vida: knjige na brajici, govorne knjige i trake sa snimljenim govorom, zvučne novine koje će se donositi suvremene novosti i referentni okvir za organizaciju vremena, knjige na uvećanom tisku, knjige s velikim prostorom između redaka, taktilne knjige, Kurtzweilerozvi čitaći aparat, različite vrste glazbe, brajićni pisać ili brajićin pisaći stroj, pomagala za čitanje kao što su naoćale za povećavanje i video povećala;
- Za djecu oštećena vida: igraćke i drugi predmeti koje ona mogu dodirnuti i osjetiti, brajićne knjige popraćene odgovarajućim trodimenzionalnim objektima, satove čitanja brajice;

³⁰Smjernice za građu laganu za čitanje // prikupio i priredio Bror I. Tronbacke. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.str. 7.

- Za osobe oštećena sluha: televizija s titlovima, video građa s titlovima, vrijeme za priče, predavanja i razgovore na znakovnom jeziku, prema potrebi prilagođenu telekomunikacijsku opremu;
- Za osobe sa spoznajnim teškoćama: knjige lagane za čitanje, posebno prilagođene zvučne knjige, video filmove jednostavnog sadržaja, slikovnice, jednostavne igre, prilagođene igračke kao što su marionete i lutke za osobe s posebnim potrebama za učenje socijalnih i kognitivnih vještina;
- Različite igre, programe za kreativno tehničko i umjetničko izražavanje;
- Gdje postoji katalog na mreži, izlaz s uvećanim slovima i govorna jedinica;
- Općenito građa za slobodno vrijeme, obrazovanje i kulturu koja je prilagođena osobama s posebnim potrebama^{.31}

U daljnjem radu osvrnut ću se na smjernice koje se odnose i korisne su u radu s učenicima s posebnim potrebama, a primjenjive su u školskim knjižnicama.

4.1. Građa lagana za čitanje

„Smjernice za građu laganu za čitanje objavljene su 1997. Godine pod pokroviteljstvom IFLA- ine Sekcije za knjižnice za osobe s posebnim potrebama, a hrvatski prijevod objavljen je 2005. Godine. Smjernice imaju dva osnovna cilja:

1. opisati prirodu građe lagane za čitanje i potrebu za tom vrstom građe te odrediti glavne ciljne skupine
2. ponuditi naputke izdavačima građe lagane za čitanje i onim organizacijama i uredima koji pomažu osoba s teškoćama u čitanju^{.32}

³¹Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj // radna skupina pod predsjedavanjem Nancy Mary Panella, pod pokroviteljstvom Zagreb: Sekcije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, 2009, str. 51.

³²Smjernice za građu laganu za čitanje / prikupio i priredio Bror I. Tronbacke. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.Str. 7.

„Izraz lagano za čitanje odnosi se na dvije gotovo jednake definicije – prva podrazumijeva jezičnu prilagodbu teksta koja olakšava njegovo čitanje i čini ga dostupnijim od prosječnog teksta, ali ne olakšava njegovo razumijevanje, dok druga podrazumijeva prilagodbu koja istovremeno olakšava i čitanje i razumijevanje.

Za osobe s posebnim potrebama građa lagana za čitanje često predstavlja jedini način na koji mogu koristiti pisanu građu, dok za čitatelje s nedostatnim poznavanjem jezika ili nedostatnom sposobnošću čitanja u koje se ubrajaju neizvorni govornici jezika, useljenici, funkcionalno nepismene osobe i djeca je to građa koju će koristiti privremeno radi vježbe i učenja čitanja. Smjernice sadržavaju vrlo korisne upute za nakladnike i urednike građe lagane za čitanje o time kako tekst treba izgledati, koja je važnost ilustracija, na koji način vizualno oblikovati građu laganu za čitanje i u kojem formatu je najbolje objaviti“.³³

4.2. Knjižnične službe i usluge za gluhe i nagluhe

„Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe objavljene su 2000. godine, a hrvatski prijevod objavilo je Hrvatsko knjižničarsko društvo 2004. godine. Svrha Smjernica je potaknuti uvođenje službi i usluga za gluhe osobe te ujedno biti sredstvo procjene njihove cjelovitosti i kvalitete. Smjernice se odnose na osoblje, komunikaciju, zbirke, službe i usluge, te marketing programa“.³⁴

Izdvojit ću one smjernice koje su primjenjive na rad u školskoj knjižnici škole za učenike s posebnim potrebama.

„OSOBLJE :

³³Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str.8.

³⁴Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str.8.

- Odgovornost za razvoj, primjenu i djelovanje knjižničnih službi i usluga za zajednicu gluhih treba povjeriti profesionalnom knjižničaru s odgovarajućom stručnom naobrazbom.
- Osoblje knjižnice treba biti educirano o pitanjima važnim za pružanje službi i usluga zajednici gluhih.
- Pri odabiru zaposlenika koji će biti uključeni u pružanje usluga gluhima, knjižnice bi trebale pokušati zapošljavati osobe koje već uživaju povjerenje zajednice gluhih ili su ga sposobne steći.
- Obrazovne ustanove za knjižničare trebale bi osposobljavati knjižničare za pružanje usluga zajednici gluhih.

KOMUNIKACIJA :

- Osoblje knjižnice trebalo bi se osposobiti za učinkovitu komunikaciju s gluhima.
- Tekstualni telefon(Text Telephone : TTY) treba biti dostupan na glavnim mjestima za pružanje usluga u svakoj knjižnici.
- Telefoni koji se upotrebljavaju u knjižnici trebaju biti opremljeni pojačivačima zvuka.
- Knjižnice trebaju osigurati da njihova prisutnost na Internetu bude potpuno dostupna i gluhima.
- Knjižnice trebaju koristiti najnovija tehnološka dostignuća koja su se pokazala korisnima u zajednici gluhih.
- Knjižnice trebaju raspolagati komunikacijskim pomagalicama kao što su različiti sustavi slušnih pomagala, oprema za titlovanje izlaganja „uživo“, te oprema za pisanje bilježaka gluhim korisnicima uz pomoć računala. Te usluge moraju biti dostupne na zahtjev gluhog korisnika.
- Knjižnice koje pružaju mogućnost gledanja televizije trebaju korisnicima omogućiti i korištenje Tv dekodera za skrivene titlove u video materijalima.

- Za sve programe koje same sponzoriraju, knjižnice trebaju korisnicima na njihov zahtjev omogućiti usluge tumača za znakovni jezik, usluge govornog tumača, titlovanje usmenog izlaganja „uživo“, te pisanje bilježaka uz pomoć računala.
- Knjižnice trebaju ugraditi vidljive znakove upozorenja kako bi upozorile gluhe osobe na probleme i slučajeve opasnosti.

ZBIRKE :

- Knjižnice trebaju skupljati građu koja se odnosi na gluhoću i kulturu gluhih, a koja će zanimati i gluhe i čujuće korisnike.
- Knjižnice trebaju potpuno nepristrano skupljati, održavati i nuditi informacije o različitim pristupima školovanju gluhih, referalnim centrima i programima za gluhe.
- Knjižnice trebaju objediniti i omogućiti pristup zbirkama koje su gluhima od velikog interesa, a ne zahtijevaju visoku razinu vještine čitanja.
- Vizualna netiskana građa, nabavljena za podršku uslugama gluhim korisnicima, treba biti dio svake knjižnične zbirke. Govor u televizijskim programima i drugim medijima treba biti titlovan ili preveden na znakovni jezik.

SLUŽBE I USLUGE :

- Sve knjižnične zbirke, službe, usluge i programi trebaju biti stavljeni na raspolaganje zajednici gluhih osoba.
- Knjižnice trebaju nuditi programe na znakovnom jeziku³⁵.

„U Smjernicama je istaknuto kako su usluge za gluhe u knjižnicama često bile u potpunosti zanemarene, zbog prirode samog oblika invalidnosti koji nije u tolikoj mjeri primjetan, ali i činjenice da komunikacija s gluhim osoba često zahtijeva dodatan napor, znanje, strpljivost i

³⁵Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day. Zagreb:Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str.8.

tehnička pomagala koja uglavnom nisu dostupna. Predstavljene smjernice odnose se na osoblje, komunikaciju, zbirke, službe i usluge, te marketing programa“.³⁶

4.3. Knjižnične službe i usluge za slijepe i slabovidne

„Smjernice za razvoj službi i usluga za slijepe objavljene su 2005. godine, a hrvatski prijevod uslijedio je nakon godinu dana. U usporedbi s drugim smjernicama, ove su daleko opsežnije i detaljnije razrađene što je pokazatelj razvijenosti usluga za slijepe osobe i značaja koji se pridaje ovoj skupini osoba s posebnim potrebama u području bibliotekarstva. Slijepe osobe su ujedno i jedina kategorija osoba s posebnim potrebama za koje još od 1983. godine postoji jedinstvena Sekcija IFLA-e“.³⁷

„U Smjernicama je korišten izraz osobe koje ne mogu čitati crni tisak za skupinu osoba koje zbog sljepoće, slabovidnosti, teškoća pri učenju ili zbog neke druge tjelesne teškoće nisu u mogućnosti čitati crni tisak.

Kroz deset poglavlja u Smjernicama se razmatraju različite teme važne za pružanje usluga slijepim korisnicima, kao što su zadovoljavanje različitih skupina slijepih i slabovidnih korisnika, razvoj zbirke i suradnja s drugim knjižnicama, pristup knjižnici, uslugama i zbirkama, detaljan opis alternativnih formata knjižnične građe te uloga knjižničnog osoblja u pružanju usluga osobama koje ne mogu čitati crni tisak. Smjernice sadrže i niz primjera iz prakse koji prikazuju na koji način se odvijaju usluge za slijepe korisnike u knjižnicama u svijetu. Svrha Smjernica je zacrtati okvir razvoja knjižničnih usluga za osobe koje ne mogu čitati crni tisak, a namijenjene su knjižnicama, vladama i drugim zainteresiranim skupinama.³⁸ Kao dodatci uz Smjernice se nalaze i IFLA-ina deklaracija o temeljnom pravu pristupa informacijama i izražavanju, te Smjernice za knjižnične usluge korisnicima brajice“.³⁸

³⁶Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day. Zagreb:Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str.8.

³⁷Isto

³⁸Knjižnice za slijepe u informacijsko doba: smjernice za razvoj službi i usluga // uredile Rosemary Kavanagh i Beatrice Christensen Skoeld. Prev. Kristijan Čiganović. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. str. 12.

4.4. Knjižnične usluge za osobe s disleksijom

„Smjernice za osobe s disleksijom objavljene su 2001. godine, a na hrvatski jezik su prevedene 2004. godine. Fokus ovih kratkih Smjernica je na knjižničnom osoblju i zbirci građe lagane za čitanje. U Smjernicama je izražen stav kako promjena pristupa knjižničara prema osobama s disleksijom, dodatno stručno usavršavanje i senzibiliziranje knjižničara za taj poremećaj može uvelike doprinijeti kvaliteti usluge za osobe s disleksijom. Pored kvalitetne zbirke građe za osobe s teškoćama čitanja, stručnost knjižničara temelj je za rad s osobama s disleksijom“.³⁹

Posebno su istaknute smjernice za rad s djecom, odnosno učenicima s disleksijom, a koje su jako važne za rad u školskoj knjižnici škole za učenike s posebnim potrebama, budući većina učenika uz primarnu teškoću ima i poteškoće u čitanju.

„Navodi se kako knjižničari koji rade s djecom s disleksijom trebaju dobro biti upoznati s problemima čitanja i građom prilagođenom za sve čitalačke razine. Pjesmice za djecu, knjige lagane za čitanje, bogato ilustrirane knjige i zvučne knjige trebale bi sačinjavati dio zbirke školske knjižnice. Posebna vrsta zvučnih knjiga s dvije ili tri različite brzine korisna je osobama koje trebaju sporije čitati popratni tekst. Svakom djetetu s problemom čitanja valja omogućiti da iskusi radost čitanja slušanjem zvučnih knjiga. Knjižnica bi trebala osigurati literaturu za djelatnike i roditelje s uputama za pomoć pri čitanju“.⁴⁰

„Naglasak u radu bi trebao biti na motivaciji učenika, gdje se nastoji pobuditi želja za aktivnim slušanjem, sudjelovanjem, stvaranjem, jednom riječju učenjem. Pri tom školski knjižničar koristi razne oblike rada koji mogu biti scensko-lutkarske improvizacije, igra traženja pojmova u rječnicima, atlasima, korištenje e-enciklopedije i pronalaženja pojmova neophodnih za razumijevanje onoga što slijedi i općenito životnih situacija. Priprema knjižničara za rad s učenicima, a osobito za rad s učenicima s posebnim potrebama, sastoji se od pedagoškog i metodičkog obrazovanja, visokoj motivaciji i spremnosti za cjeloživotno učenje. Specifičnosti rada s djecom s posebnim potrebama iziskuju dodatno defektološko samoobrazovanje i stalnu suradnju sa stručnjacima. Samo defektološko obrazovanje izvodi se praćenjem preporučene literature, suradnjom s članovima stručno-razvojne službe, osobito

³⁹Knjižnice za slijepe u informacijsko doba: smjernice za razvoj službi i usluga // uredile Rosemary Kavanagh i Beatrice Christensen Skoeld. Prev. Kristijan Ciganović. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. str. 12.

⁴⁰Nielsen, Gyda Skat, Irvall, Birgitta. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom // Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. strana 6

defektologom koji vodi odjeljenje i najbolje poznaje učenike te upućuje knjižničara u osobitosti i mogućnosti svakoga od njih. Suradnja s drugim stručnjacima kod rada s djecom s posebnim potrebama je važna iz razloga što pomaže kod obrazovanja djece, što kvalitetnijeg prenašanja i usvajanja gradiva, boljeg upoznavanja djece i opće informiranosti“.⁴¹

„Briga i trud koje defektolog i školski knjižničar ulažu u pripremu mogu pozitivno djelovati na učenika. On zaključuje da je voditeljima stalo do njegovog znanja, a nastavne aktivnosti su vrijedne truda“.⁴²

⁴¹Galzina, I. Završni rad: Uključivanje školskog knjižničara u učenje djece s posebnim potrebama, str. 9. Završni rad

⁴²Kovačević, D. I mi smo tu: učenici s posebnim potrebama i školska knjižnica // Matična publikacija: Zbornika radova // 14. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica 2002. str. 40.

Prilog 1. Podaci škole

OSNOVNA ŠKOLA „MILAN AMRUŠ“		
ADRESA ŠKOLE:	<i>NIKOLE ZRINSKOG 100</i>	
ŽUPANIJA:	<i>BRODSKO – POSAVSKA</i>	
POŠTA:	<i>35000 SLAVONSKI BROD</i>	
TEL./FAX (TAJNIŠTVO):	<i>035/447-034</i>	
TEL. (RAVNATELJICA):	<i>035/402-900</i>	
E-MAIL ŠKOLE:	<i>ured@os-mamrus-sb.skole.hr</i>	
ŠIFRA ŠKOLE	<i>12-078-009</i>	
MATIČNI BROJ ŠKOLE:	<i>03070999</i>	
OIB	<i>46753125414</i>	
UPIS U SUDSKI REGISTAR	<i>050001266</i>	
ŽIRO – RAČUN ŠKOLE:	<i>2484008-1500173300 (RBA)</i>	
BROJ UČENIKA:	<i>Odjeli s razrednom nastavom</i>	<i>22</i>
	<i>Odjeli s predmetnom nastavom</i>	<i>31</i>
	<i>Odgojno-obrazovne skupine</i>	<i>46</i>
	<i>Odgojno-obrazovne skupine učenika s PAS</i>	<i>7</i>
	<i>Broj učenika u PSP-u</i>	<i>11</i>
	<i>Broj učenika putnika⁴³</i>	<i>106</i>

⁴³Prema članku 69. stavak 3. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi za učenike s teškoćama osigurava se prijevoz bez obzira na udaljenost i prijevoz pratitelja kada je zbog vrste i stupnja teškoća pratitelj potreban, a sukladno rješenju o primjerenom obliku školovanja.

	UKUPNO UČENIKA:	106
BROJ ODJELA:	<i>1., 2., 3.a, 3b., 4.razred</i>	5
	<i>5., 6., 7.a, 7.b, 8. Razred</i>	5
	<i>S₁, S₂, S₃, S₄, S₅, S₆, S₇ i S₈odg.-obr. skupina</i>	8
	<i>A₁, A₂, A₃ i A₄ odg.-obr. skupina učenika s PAS</i>	4
	<i>Produženi stručni postupak (PSP₁ i PSP₂)</i>	2
	UKUPNO ODJELA:	24
BROJ SMJENA	<i>Broj smjena</i>	2
	<i>Početak i završetak 1. Smjene</i>	8:00 - 12:45/13:05
	<i>Početak i završetak 2. Smjene</i>	12:20-16:30/17:25
BROJ DJELATNIKA: • <i>u kategoriji ostali djelatnici ubrojane su i zamjene</i>	<i>Ravnateljica</i>	1
	<i>učitelj defektolog/edukacijski rehabilitator</i>	17
	<i>defektolog u PSP-u</i>	1
	<i>psiholog</i>	1
	<i>Pedagog</i>	1
	<i>Logoped</i>	1
	<i>Knjižničar</i>	2
	<i>učitelj tehničke kulture</i>	1
	<i>učitelj glazbene kulture</i>	1
	<i>učitelj tjelesne i zdravstvene kulture</i>	1
	<i>učitelj likovne kulture</i>	1
	<i>Vjeroučitelj</i>	2
	<i>broj nestručnih učitelja</i>	6
	<i>broj pripravnika</i>	3
	<i>broj mentora i savjetnika</i>	-

	<i>ostali djelatnici</i>	15
	UKUPNO DJELATNIKA:	50
	<i>Broj športskih dvorana</i>	1
	<i>Broj športskih igrališta</i>	1
	<i>Školska knjižnica</i>	1
	<i>Školska kuhinja</i>	1
RAVNATELJ ŠKOLE:	<i>Mirjana Jakovčev, profesor rehabilitator</i>	
ZAMJENIK RAVNATELJA	<i>Aleksandar Lukić, profesor rhabilitator</i>	
OSNUTAK ŠKOLE:	<i>1967. godine</i>	
DAN ŠKOLE:	<i>23. svibnja</i>	
NAŠ PONOS:	<i>Zadrugari, status Međunarodne Eko škole</i>	
GESLO ŠKOLE:	<i>"Ja hoću, ja mogu!"</i>	

Prilog 2. Podaci o školskoj knjižnici

Čitači

Nositelj aktivnosti	Knjižničar
Planirani broj učenika	3-5 učenika
Planirani broj sati tjedno	1 školski sat
Ciljevi aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razvijanje kreativnog izražavanja: usmenog i pismenog - vježbanje čitanja naglas i čitanja u sebi - rad na pisanom izražavanju - usvajanje pojmova prepričavanje i sažimanje - usvajanje estetskih vrijednosti pisanog djela - likovno izražavanje pročitano
Namjena	<ul style="list-style-type: none"> - poticanje čitanja - poticanje kreativnog izražavanja - razvoj suradnje u obliku timskog rada - razvoj suradnje u obliku skupinskog rada
Vremenski okviri aktivnosti	Tijekom šk. god. 2016./2017.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> -formiranje skupine i upoznavanje s programom rada -čitanje lektirnih naslova po poglavljima, prepričavanje

	pročitano, pismeno sažimanje i likovno izražavanje -izrada vlastitih malih slikovnica (sažeti oblici pročitanih djela)
Mjesto realizacije aktivnosti	Školska knjižnica
Materijali za poučavanje i učenje	Književna djela (I. Brlić-Mažuranić: Šuma Striborova; Sanja Polak: Dnevnik Pauline P.)
Troškovnik	100,00 kn (papir, bojice, hamer papir)
Osnovna namjena aktivnosti	Razvijanje čitanja i čitalačkih navika kod učenika, te pravilnog jezičnog izražavanja.
Strategije učenja	Strategije razumijevanja: čitanje, prepričavanje, sažimanje, zapisivanje.
Evaluacija	Izrada mini slikovnice sa sažetim tekstom pročitano uz likovni izričaj.

Prilog 3. Plan rada knjižničara

Katarina Bukvić, dipl. knjižničar i prof. hrvatskog jezika i književnosti

Domagoj Bašić - zamjena

Radno vrijeme: ponedjeljak, srijeda i petak: 8,00-11,00h

utorak i četvrtak: 12,00-15,00h

Mjesec	Sadržaj rada	Planirani
--------	--------------	-----------

	1. Odgojno – obrazovna djelatnost	
Tijekom školske godine	Planiranje i programiranje rada s učenicima, priprema predavanja, tematskih i stvaralačkih radionica	70
Tijekom školske godine	Neposredni rad s učenicima	
	- upućivanje učenika u rad školske knjižnice prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (realizacija odgojno – obrazovnog zadatka)	20
	- pomoć učenicima pri izboru knjige i usmjeravanje u čitanje književnog djela ; pomoć učenicima i ostalim djelatnicima u pronalaženju literature kako u školskoj tako i u drugim knjižnicama	50
	- razvijanje navika dolaženja u knjižnicu i čitalačkih sposobnosti učenika (kroz pričanje priča, održavanje radionica, usmjereni rad u čitaonici)	
	- tematske i stvaralačke radionice	
	- izvješćivanje nastavnika i učenika o novoj literaturi	
Tijekom školske godine	(bilten prinova, prikazi pojedinih publikacija)	40
	Rad na odgoju i obrazovanju aktivnih korisnika knjižnice :	50
	- upućivanje korisnika u bibliotečno poslovanje	10
	- izrada programa lektire za sve razrede	
	Nepredviđene obveze i poslovi	
		10
		10

		20
	UKUPNO (1)	280
Tijekom školske godine	<p>2. Suradnja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suradnja s učiteljima - Suradnja s ravnateljicom i stručnom službom škole - Suradnja s roditeljima - Suradnja s računovodstvom i tajništvom - Suradnja s nakladnicima i knjižarima, Udrugama te drugim Ustanovama (Gradska knjižnica, Matična služba, ostale škole...) 	<p>20</p> <p>20</p> <p>10</p> <p>10</p> <p>10</p>
	UKUPNO (2)	70

	3. Stručna bibliotečna i informacijska djelatnost	
Tijekom školske godine	- organizacija i vođenje rada u knjižnici	30
	- vođenje bibliotečnog poslovanja i nabavne politike	20
	- evidencija korištenja knjižnog fonda	10
	- planiranje i programiranje rada, kurikularno planiranje te izvješća o radu	25
	- inventarizacija, signiranje, klasifikacija i katalogizacija	20
	- promocija i pretplata na časopise	10
	- informacijska djelatnost (pretraživanje dostupnih baza podataka i kataloga te pretraživanje Interneta u svrhu pomoći učiteljima pri realizaciji nastavi – pouzdani i iskoristivi izvori)	20
Tijekom školske godine	- uvođenje novih knjiga u računalni program METEL – WIN, sređivanje baze podataka, ispravljanje netočnih podataka i usklađivanje sa stanjem fonda	70
	UKUPNO (3)	205
	4. Kulturna i javna djelatnost	
Tijekom školske godine	-pripremanje izložbi i sudjelovanje na priredbama u školi te sudjelovanje na izložbama i kulturnim manifestacijama izvan škole (književni susreti, tribine, izrada plakata i panoa tematskog karaktera, humanitarne izložbe i akcije):	50

Listopad, studeni	- Mjesec hrvatske knjige	
	- Međunarodni mjesec školskih knjižnica	
Studeni-veljača	- Lidrano – priprema i rad s učenicima za nastup	
Svibanj	- Dan škole – pisanje konferanse	
Prosinac	- Božić	
Veljača	- Valentinovo	
Travanj	- U svijetu bajki Ivane Brlić- Mažuranić	
Travanj	- Svjetski dan knjiga	
Ožujak	- Uskrs	
Lipanj	- kraj školske godine	
	UKUPNO (4)	50
	5. Stručno usavršavanje	
Tijekom školske godine	-Individualno usavršavanje (praćenje periodike i publikacija, dječje literature i literature za mladež)	80
	-Kolektivno usavršavanje u ustanovi (Sjednice Učiteljskog vijeća)	9
	-Kolektivno usavršavanje izvan ustanove	20
	UKUPNO (5)	109
Travanj, svibanj	6. IZRADA ŠKOLSKOG LISTA	20
	UKUPNO (6)	20

	7. OSTALI I NEPREDVIĐENI POSLOVI	
Tijekom školske godine	- nepredviđene obveze i poslovi	20
	- pisanje šk. kurikuluma, pisanje šk. spomenice	10
	UKUPNO (7)	30
	UKUPNO (1-7)	764
	8. GODIŠNJI ODMOR I BLAGDANI	280
	UKUPNO (1-8)	1044

Prilog 4. Popis lektire za osnovnu školu

I. RAZRED

Balog, Zvonimir. Male priče o velikim slovima

Baronian, Jean-Baptiste. Figaro, mačak koji je hrkao

Bauer, Ljudevit. Tri medvjeda i gitara

Vitez, Grigor. A zašto ne bi

Borovac, Ivanka. Životinjska abeceda

Đokić-Pongrašić, Ana. Nemaš pojma, Grizlijane

Femenić, Stanislav. Idi pa vidi

Grimm, Jacob ; Grimm, Wilhelm. Bajke (izbor)

Horvat-Vukelja, Željka. Hrabrica ili Zdenko Slovojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati

Janikovszkv, Ewa. Baš se veselim ili Znaš li i ti ili Da sam odrastao ili Kako da odgovorim

Junaković, Svjetlan. Dome, slatki dome

Sigsgaard, Jens. Pale sam na svijetu

Škrinjarić, Sunčana. Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka

Zubović, Sonja. Kako se gleda abeceda

II. RAZRED

Andersen, Hans Christian. Bajke (izbor)

Bednjanec, Ivica. Durica: male ljubavi

Collodi, Carlo. Pinokio

Čapek, Kareli. Poštarska bajka

Hercigonja, Želimir. Poštar zeko Brzonogi ili Prašnjavko ili Kjel crna labud ptica ili Vodenjak i stara kruška

Horvatić, Dubravko. Stanari u slonu

Iveljić, Nada. Nebeske barke ili Pronađeno blago ili Božićna bajka

Kovačević, Hrvoje. General Kiro miš

Milne, Alan Aleksander. Medo Winnie zvani Pooh

Mravunac, Larisa. Dječak u zvjezdanim čizmama

Muck, Desa. Anica i sportski dan ili Anica i čarobnica Lili

Perrault, Charles. Bajke

Peroci, Ela. Djeco, laku noć (izbor)

Peterlik-Huseinović, Andrea. Plavo nebo ili Ciconia ciconia

Prosenjak, Božidar. Miš

Videk, Nevenka. Pismo iz Zelengrada

Zidar-Bogadi, Nada. Sretni cvrčak

Zvrko, Ratko. Grga Čvarak

Željeznjak, Mila. Sretne priče

III. RAZRED

Basne (izbor)

Barrie, James M. Petar Pan

Brlić-Mažuranić, Ivana: Čudnovate zgode šegrta Hlapića

Brooks White, Elwyn. Paukova mreža

Femenić, Stanislav. Ludi kamen

Horkić, Dragutin. Čađave zgode

Horvatić, Dubravko. Grički top

Hrvatske narodne bajke

Iveljić, Nada. Šestinski kišobran ili Čuvarice novih krovova

Kolar, Slavko. Jurnjava na motoru
Lofting, Hugh. Pripovijest o doktoru Dolittleu
Lovrak, Mato. Vlak u snijegu
Lyman Baum, Frank. Čarobnjak iz Oza
Nazor, Vladimir. Bijeli jelen
Paljetak, Luko. Miševi i mačke naglavačke
Pilić, Sanja. Nemam vremena ili E baš mi nije žao ili Hoću i ja
Polak, Sanja. Dnevnik Pauline P. ili Drugi dnevnik Pauline P.
Prosenjak, Božidar. Sijač sreće
Rodari, Gianni. Putovanje Plave strijele ili Čipolino

IV. RAZRED

Balog, Zvonimir. Ja magarac ili Pusa od Krampusu ili Nevidljiva Iva ili Zmajevi i vukodlaci
Brlić-Mažuranić, Ivana. Regoč i Šuma Striborova
Bekeffi, Istvan. Pas zvan gospodin Bozzi
Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: Igrokazi
Gardaš, Anto. Duh u močvari ili Ljubičasti planet ili Izum profesora Leopolda ili
Bakreni Petar ili Tajna zelene pećine ili Igračke gospode Nadine
Glušćević, Maja. Bijeg u košari ili Klopka za medvjedića
Hitrec, Hrvoje. Eko Eko
Jerzy Kern, Ludwik. Ferdinand Veličanstveni
Kästner, Erich. Emil i detektivi ili Tonček i Točkica ili Leteći razred ili Blizanke
Kipling, Rudvard. Knjiga o džungli
Kolarić-Kišur, Zlata. Moja zlatna dolina
Kovačević, Hrvoje. Tajna Ribljeg Oka
Lindgren, Astrid. Pipi Duga Čarapa ili Ronja razbojnička kći ili Razmo u skitnji
Lovrak, Mato. Družba Pere Kvržice
Lovrenčić, Sanja. Esperel, grad malih čuda
Marušić, Matko. Snijeg u Splitu
Mihalić, Slavko. Petrica Kerempuh
Pongrašić, Zoran. Mama je kriva za sve
Pulić, Nikola. Ključić oko vrata

Salten, Felix. Bambi
Spyri, Johanna. Heidi
Šesto, Silvija. Bum Tomica ili Bum Tomica 2
Truhelka, Jagoda. Zlatni danci
Velde, Anton van de. Neobični doživljaji ptica Sovica

V. RAZRED

Basne (izbor)
Bilopavlović, Tito. Paunaš
Brajko-Livaković, Maja. Finka Fi
Cankar, Ivan. Istina i ljubav
Coleman, Michael. Zov labirinta ili Mreža je bačena ili Bijeg s Mreže
Dahl, Roald. Charlie i tvornica čokolade
Ende, Michael. Jim Gumb i strojovođa Lucas
Gardaš, Anto. Miron u škripcu ili Filip dječak bez imena
Gavran, Miro. Sretni dani ili Kako je tata osvojio mamu ili Zaljubljen do ušiju
Hitrec, Hrvoje. Matko na štakama
Horvat, Tihomir. Tajna Gornjega grada ili Frka u Ščitarjevu ili Muki
Krilić, Zlatko. Početak plovidbe ili Čudnovata istina ili Zabranjena vrata
Kušan, Ivan. Uzbuna na Zelenom Vrhju ili Koko i duhovi ili Zagonetni dječak
Lagerlof, Selma. Legende o Kristu
Matošec, Milivoj. Strah u Ulici lipa ili Tiki traži neznanca ili Posada oklopnog vlaka
Molnar, Ferenc. Junaci Pavlove ulice
Pavličić, Pavao. Zeleni tigar ili Petlja ili Trojica u Trnju
Pilić, Sanja. Mrvice iz dnevnog boravka
Primorac, Branka. Ljubavni slučaj mačka Joje
Puškin, Aleksandar. Bajka o ribaru i ribici
Sempe/Gosciny. Nikica
Šaljive narodne priče
Twain, Mark. Doživljaji Toma Sawyera ili Doživljaji Huckleberrvja Finna
Verne, Jules. Put u središte zemlje ili Put oko svijeta za 80 dana ili 20000 milja pod morem
Vitez, Grigor. Pjesme

Winterfeld, Henry. Timpetill (Grad bez roditelja)

VI. RAZRED

Bitenc, Jadranko. Twist na bazenu

Brlić-Mažuranić, Ivana. Priče iz davnine 2. Stjepan Tomaš: Mali ratni dnevnik

Cvenić, Josip. Čvrsto drži joy-stick

Daudet, Alfonse. Pisma iz moga mlina

Dovjak-Matković, Blanka. Zagrebačka priča

Dragojević, Danijel. Bajka o vratima

Grković-Janović, Snježana. Velebitske vilin staze

Hercigonja, Želimir. Tajni leksikon

Hodgson Burnett, Frances. Mali lord

Horvat, Joža. Waitapu ili Operacija Stonoga

Horvatić, Dubravk. Junačina Mijat Tomić

Kanižaj, Pajo. Tričave pjesme

Lewis, C. S.: Kronike iz Narnije

Majer, Milutin. Dolazak Hrvata

Nazor, Vladimir. Veli Jože

Nostlinger, Christine. Konrad, dječak iz limenke ili Olfu među ženama

Pulić, Nikola. Maksimirci

Rundek, Melita. Psima ulaz zabranjen

Sienkievycz, Henrvk. Kroz pustinju i prašumu

Storić, Šime. Poljubit ću je uskoro, možda

Swift, Jonathann. Gulliverova putovanja

Šajatović, Ivona. Tajna ogrlice sa sedam rubina

Šarić, Vlatko. Rogan ili Miško

Šenoa, August. Povjestice

Twain, Mark. Kraljević i prosjak

Wilde, Oscar. Sretni kraljević

VII. RAZRED

Prosenjak, Božidar. Divlji konj
Hitrec, Hrvoje. Smogovci
Nazor, Vladimir. Pripovijetke
Cesarić, Dobriša. Pjesme
Miloš, Damir. Bijeli klaun
Pongrašić, Zoran. Gumi-gumi
Primorac, Branka. Maturalac
Jelačić-Bužimski, Dubravko. Sportski život Letećeg Martina ili Balkanska mafija ili Martin protiv CIA-e i KGB-a
Dickens, Charles. Oliver Twist
Ramljak, Ićan. Povratnik ili San bez uzglavlja
Šenoa, August. Čuvaj se senjske ruke
Šimunović, Dinko. Duga
Zlutar, Pero. Otključani globus
Todorovski, Zvonko. Prozor zelenog bljeska ili Mirakul od mora
Kalauz, Branka. Čuj, Pigi, zaljubila sam se
Klepac, Jadranka. Miris knjige
Jan, Bernard. Potraži me ispod duge
Defoe, Daniel. Robinson Crusoe
Pavličić, Pavao. Dobri duh Zagreba
Majer, Vjekoslav. Dnevnik malog Perice
Tovvnsend, Sue. Tajni dnevnik Adriana Molea ili Novi jadi Adriana Molea
Novak, Vjenceslav. Iz velegradskog podzemlja
O'Dell, Scott. Otok plavih dupina ili Caru carevo
Schwab, Gustav. Najljepše priče klasične starine
Iveljić, Nada. Želiš li vidjeti bijele labudove ili Bijeli patuljak ili Lutke s dušom
Ellis, Deborah. Djevojčica iz Afganistana
Mihoković-Kumrić, Nada. Lastin rep
Lewis, C. S. Kronike iz Narnije
Izbor proze i poezije o domovinskom ratu

VIII. RAZRED

Šimunović, Dinko. Alkar

Kolar, Slavko. Breza

Tadijanović, Dragutin. Srebrne svirale

Hemingway, Ernest. Starac i more

Šenoa, August. Prosjak Luka ili Branka

Dnevnik Ane Frank

Kishon, Ephraim. Kod kuće je najgore

Stahuljak, Višnja. Don od Tromede ili Zlatna vuga

Jurić Zagorka, Marija. Kći Lotrščaka

Škrinjarić, Sunčana. Ulica predaka ili Čarobni prosjak

Sudeta, Đuro. Mor

Shakespeare, William. Romeo i Julija

Budak, Pero. Mećava

Šesto, Silvija. Debela ili Vanda ili Tko je ubio Pašteticu

Mihelčić, Nada: Bilješke jedne gimnazijalke

Brajko Livaković, Maja. Kad pobijedi ljubav

Pilić, Sanja. O mamama sve najbolje ili Sasvim sam popubertetio

Desnica, Vladan. Pravda

Balota, Mate. Tijesna zemlja

Kumičić, Eugen. Sirota ili Začuđeni svatovi

Milohanić, Tomislav. Deštini i znamenje

Krleža, Miroslav. Djetinjstvo

Kovačić, Ivan Goran. Pripovijetke

Bruckner, Karl. Sadako hoće živjeti

Laća, Josip. Grand hotel

Tribuson, Goran. Legija stranaca ili Rani dani ili Ne dao Bog većeg zla

Mandić, Milena. Pokajnik

Saint Exupery, Antoine de. Mali princ

Bach, Richard. Galeb Jonathan Livingston

Farmer, Nancy. Kuća škorpiona

Hornby, Nick. Sve zbog jednog dječaka

Ende, Michael: Momo ili Beskrajna priča.

5. ZAKLJUČAK

Odnos društva se tijekom dugog niza godina mijenjao prema osobama s posebnim potrebama. Razvijao se i napredovao od segregirajućeg, odbacujućeg i isključujućeg prema prihvaćanju i uključivanju ovih osoba u društvo u kojem se nalaze. Težnje današnjeg modernog društva spram ove populacije su bazirane na njihovoj potpunoj inkluziji u sve segmente modernog društva i života. Ove osobe imaju pravo i trebale bi ostvarivati ista prava kao i redovna populacija. To podrazumijeva ostvarivanje bazičnih ljudskih prava kao što su pravo na zdravstvenu, pravnu, socijalnu zaštitu, obrazovanje, ali i sve ostale aspekte koji sačinjavaju visoku kvalitetu svakodnevnog života. Jedan od bitnih aspekata visoke kvalitete života na koju ima pravo svaki čovjek je i ostvarivanje prava na obrazovanje. Budući je u prošlosti populacija osoba s posebnim potrebama bila segregirana i odbacivana od strane društva, aspekt njihova obrazovanja je bio u potpunosti zanemaren. No s mijenjanjem svijesti društva, mijenja se i položaj osoba s posebnim potrebama u odnosu na obrazovanje. Ova populacija se počinje uključivati u sustav obrazovanja prvenstveno u specijaliziranim i posebnim ustanovama, a zatim polako ulazi i u redovni sustav odgoja i obrazovanja. Danas postoji lepeza mogućnosti za ovu populaciju kada je u pitanju obrazovanje. Cilj je svakoj osobi, odnosno učeniku s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama pristupiti individualno i omogućiti mu najbolje i najkvalitetnije obrazovanje primjereno njegovim interesima, sposobnostima i mogućnostima. Dio učenika s odgojno-obrazovnim potrebama polazi školske ustanove koje rade isključivo prema posebnom odgojno-obrazovnom programu propisanom od strane nadležnog ministarstva, a koji je u potpunosti prilagođen potrebama tih istih učenika. U ovim ustanovama učenike prati tim stručnjaka koji uključuje stručni tim škole sačinjen od školskog pedagoga, psihologa, logopeda, školskog knjižničara i stručnih djelatnika koje čine edukacijski rehabilitatori. Neizostavni član stručnog tima i djelatnika škole je i školski knjižničar. On kao punopravni stručnjak sudjeluje u svakom aspektu funkcioniranja škole. Kroz svoja zaduženja, odnosno plan i program rada obavlja poslove školskog knjižničara koji uključuju tehnički dio posla vezan uz knjižnicu i knjižni fond, ali i aktivno sudjeluje u radu s učenicima. Rad školskog knjižničara u osnovnoj školi za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama je vrlo specifičan i iziskuje blisku, intenzivnu i konstantnu suradnju sa svim članovima stručnog tima i stručnim djelatnicima škole. Školski knjižničar svakom učeniku pristupa individualno, procjenjuje njegove sposobnosti,

mogućnosti, jake strane, interese i na temelju njih prilagođava i individualizira svoj rad kako bi učenik ostvario svoj puni potencijal kroz doživljaj uspjeha.

6. PRILOZI

1. Prilog 3. Podaci škole
2. Prilog 4. Popis lektire za osnovnu školu
3. Prilog 5. Podaci o školskoj knjižnici
4. Prilog 6. Plan rada knjižničara
5. Tablica 1. Priprema za radionicu
6. Tablica 2. Primjer nastavnih sadržaja
7. Slika 1. Osnovna škola „Milan Amruš“
8. Slika 2. Otvorenje školske knjižnice u OŠ „Milan Amruš“

7. LITERATURA

1. Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom // Narodne novine 47(2005) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_04_47_911.html (27.12.2016.)
2. Čelić-Tica, Veronika; Dunja-Marija Gabriel. Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama kao dio Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine // Vjesnik bibliotekara hrvatske. 1 (2006), str. 39-40.
3. Galzina, I. Završni rad: Uključivanje školskog knjižničara u učenje djece s posebnim potrebama, Završni rad
4. Knjižnice za slijepe u informacijsko doba: smjernice za razvoj službi i usluga // uredile Rosemary Kavanagh i Beatrice Christensen Skoeld. Prev. Kristijan Ciganović. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
5. Kovačević, D. I mi smo tu: učenici s posebnim potrebama i školska knjižnica // Matična publikacija: Zbornika radova // 14. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica 2002.
6. Kovačević, D. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Korak dalje // Školska knjižnica, Zagreb
7. Library Services to People with Special Needs Section URL: <http://www.ifla.org/en/lisn> (30.12.2016.)
8. Nielsen, Gyda Skat, Irvall, Birgitta. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom // Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
9. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju // Narodne novine 24(2015) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html(27.12.2016.)
10. Rački, J. Osobe sa osobitim potrebama Tretman osobitih potreba u školi i drugim životnim sredinama // Fakultet za defektologiju, Zagreb
11. Smjernice za građu laganu za čitanje / prikupio i priredio Bror I. Tronbacke. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
12. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

13. Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj / radna skupina pod predsjedavanjem Nancy Mary Panella, pod pokroviteljstvom Zagreb: Sekcije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, 2009.
14. Standard za školske knjižnice, URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolskeknji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (28.12.2016)
15. Školski kurikulum URL: http://os-mamrus-sb.skole.hr/dokumentacija_kole_-_plan_i_program_rada_škole (28.12.2016.)
16. Zrilić, S. Brzoja, K. Promjene u pristupima odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama. Zagreb